

me4 eu
eu4 me
ja za evropu evropa za mene

Radna grupa za 25. poglavlje

NAUKA I ISTRAŽIVANJE

**ČLAN PREGOVARAČKE GRUPE ZA 25. POGHLAVLJE
PROF. DR ANĐELKO LOJPUR**

*Prorektor za nastavu, Univerzitet Crne Gore,
Cetinjska br. 2; 81000 Podgorica, Crna Gora
tel. (+382) 20 414 205, fax: (+382) 20 414 230;
andjelko@ac.me
www.ucg.ac.me*

Proces tranzicije, pokazalo se, predstavljao je cilj pun izazova, tako da se potreba za korjenitim preobražajem privreda zemalja u tranziciji u jedan efikasan, tržišnom svijetu primjereniji obrazac nameće kao imperativ. U tom smislu je jedan od glavnih ciljeva spoljne politike Crne Gore ulazak u punopravno članstvo EU.

Globalizacija, kao i sve prisutnije inovacije na polju nauke i tehnologije bitno su promijenili pravila igre na svjetskom tržištu i uvele novine u poslovnoj orijentaciji preduzeća. Istovremeno, pojmovi kao što su: ekonomija znanja, bestežinska ekonomija, tehnotronsko doba, postbiznis, E-ekonomija, mrežna ekonomija i sl., danas su dio naše svakodnevne realnosti. Jasno je da Crna Gora ne može ostati po strani ovih tokova. U tom smislu kao misija u okviru pregovora koji se odnose na "25. poglavlje - Nauka i istraživanje", može se označiti nastojanje da se u Crnoj Gori izgradi kvalitetan sistem nauke i naučnoistraživačkog rada koji će snažno poduprijeti razvoj crnogorske ekonomije i društva u cjelini, sa jednakim mogućnostima za sve, u skladu sa evropskim pravnim tekovinama, te principima slobode i demokratije.

Početak dvadeset prvog vijeka je obilježila još jedna radikalna promjena, a ista podrazumijeva prelazak iz industrijskog u informacijsko doba. Kao ključni izazovi na početku XXI vijeka nametnuli su se: a) tehnologija i povećanje frekvencije promjena, b) povećanje (rast) stope difuzije promjena tj. brzine kojom novi proizvodi i usluge osvajaju tržište, c) globalna povezanost; d) povećanje nivoa konkurencije, e) deregulacija i regulacija; f) promjenljivost tehnologija, g) sve raznovrsnija radna snaga, h) tranzicija od industrijskog ka društvu znanja, i) kvalitet i inovacije u poslovanju i dr.

Lideri EU usvojili su u Briselu strategiju Evropa 2020, kao novu evropsku strategiju koja podstiče otvaranje novih radnih mjesta i ekonomski rast. U zaključcima Evropskog savjeta navodi se da „usvajamo strategiju Evropa 2020, kao novu strategiju kojom se podstiče otvaranje novih radnih mjesta i pametan, održiv i inkluzivan rast“. EU inovativna agenda nedvosmisleno upućuje na zaključak da su se nauka, tehnologija i uopšte razvoj naučnoistraživačke djelatnosti nametnuli kao ključni pokretači i generatori savremenih ekonomija, podjednako njihovog ekonomskog i socijalnog napretka, ukupnog blagostanja i krajnjeg civilizacijskog dometa.

Kada je u pitanju Crna Gora to podrazumijeva privredu koja će biti okrenuta izvozu i zasnovana na znanju, zatim kontinuirano nastojanje u pogledu podizanja ukupnog kvaliteta života građana, a što se u krajnjem svodi na zahtjev za podizanjem nivoa konkurentnosti pojedinih nacionalnih ekonomija. Crna Gora u funkciji jačanja programa nauke, istraživanja, razvoja tehnologija i inovativnosti u cilju bržeg društveno ekonomskog razvoja poseban fokus usmjerava na dokumenta od strateškog značaja kao što su: „Evropa 20: strategija za promišljen, održiv i sveobuhvatan rast“, kao i „Unija inovacija – inicijativa vodilja Evrope 2020“ i dr.

U današnjoj, sve više otvorenoj i integrisanoj svjetskoj ekonomiji, problem konkurentnosti nesumnjivo zauzima centralno mjesto. U tom smislu prema pregledu Worl Economic Forum-a, kada je u pitanju Global Competitiveness Index 2011-12, Crna Gora se nalazi na 60 mjestu, čime su se iza nje našle sve zemlje bivše Jugoslavije, uključujući i jedan broj članica EU. Napredak je još evidentniji ako se, pored globalnog posmatraju pojedini podindeksi koji nedvosmisleno pokazuju kakav doprinos daje nauka razvoju crnogorske ekonomije. Tako se Crna Gora prema podindeksu „više obrazovanje i obuke“ nalazi na 48 mjestu, „tehnološka pripremljenost“ je Crnu Goru dovela na 53 mjesto, dok je, prema faktoru „inovacije i faktori usavršavanja“ Crna Gora na 59 poziciji.

**ŠEF RADNE GRUPE
SMILJANA PRELEVIĆ
sekretarka Ministarstva nauke**

*Ministarstvo nauke
Rimski trg 46, 81000 Podgorica, Crna Gora
tel. (+382) 20 405 303, fax: (+382) 20 405 334
smiljana.prelevic@mna.gov.me
www.mna.gov.me*

Naučnoistraživačka djelatnost jedan je od najznačajnijih elemenata razvoja svake države, pa se promjene u dostupnosti, organizovanju i finansiranju nauke i istraživanja, te uporedivost ovog sistema sa Evropskom unijom, nameće Crnoj Gori kao potreba i obaveza.

Crna Gora je u oblasti nauke i istraživanja uskladila pravni sistem s Lisabonskim sporazumom i prihvatila ciljeve, smjernice i prioritete EU u ovoj oblasti. Prioritetna aktivnost Crne Gore u ovoj djelatnosti odnosi se na pozicioniranje crnogorske istraživačke zajednice u okviru Evropskog istraživačkog prostora – ERA, i dalje uključivanje u međunarodne programe u nauci.

U ovom kontekstu najznačajnije je istaći aktivno učešće crnogorskih naučnoistraživačkih ustanova i istraživača u Sedmom okvirnom programu EU za istraživanje, tehnološki razvoj i ogledne aktivnosti (2007-2013), kao i u programima: COST, EUREKA i NATO - Naučni program za mir i bezbjednost. Pored toga, Crna Gora aktivno saraduje sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju - IAEA od 2006. i pristupila je Međunarodnom centru za genetski inženjering i biotehnologiju (ICGEB), 2012.

Implementacija zaključenih bilateralnih sporazuma o naučnoj i tehnološkoj saradnji sa deset zemalja, kojima se realizuje mobilnost istraživačkih timova, takođe je značajan instrument u realizaciji istraživačkih aktivnosti.

Crna Gora aktivno učestvuje u radu programskih odbora i tijela u ERA i Okvirnom

programu 7 posredstvom svojih članova imenovanih u ove odbore i tijela, i ima razvijen NCP sistem. Učešćem svojih predstavnika na brojnim skupovima, radionicama i obukama priprema se za nove smjernice koje se odnose na nauku i istraživanje u novom Okvirnom programu Horizont 2020. koji počinje od 2014.

Harmonizacija nacionalne istraživačke politike sa evropskom politikom podrazumijeva dalje povećanje ulaganja u istraživanje i razvoj i naučnu infrastrukturu; podsticanje kvaliteta naučno-istraživačke djelatnosti kroz uspostavljanje prvog Centra uspješnosti u Crnoj Gori; kao i saradnju naučnoistraživačke zajednice sa privredom, prvenstveno putem uspostavljanja prvog Naučno – tehnološkog parka u Crnoj Gori.

Naučnoistraživačke aktivnosti u okviru navedenih strateških ciljeva, doprinijeće: potpunom pozicioniranju crnogorske istraživačke zajednice u okviru Evropskog istraživačkog prostora – ERA; daljem razvoju crnogorske istraživačke zajednice u cilju povećanja efikasnosti i razvoja opšteg fonda znanja društva; daljem povećanju multilateralne, bilateralne i regionalne saradnje i integracije u programe i projekte u oblasti istraživanja i razvoja; povećanju konkurentnosti crnogorske ekonomije olakšanim pristupom rezultatima istraživanja i inovacija i bolje povezivanje u oblasti nauke, obrazovanja i privrede; kao i promovisanju i povećanju vidljivosti crnogorske nauke u društvu.

ŠTO JE PREDMET 25. POGLAVLJA – NAUKA I ISTRAŽIVANJE

Evropski Savjet je 29. VI 2012. potvrdio odluku Savjeta opštih poslova od 26. VI 2012. o otvaranju pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji. Prva Međuvladina konferencija između Crne Gore i EU, takođe je održana 29. VI 2012. kojom je i zvanično otvoren proces pregovora.

Crna Gora je prva zemlja kandidat na koju se primjenjuje novi pristup u pregovorima, koji podrazumjeva da se za 25. poglavlje Nauka i istraživanje istovremeno obavi eksplanatorni i bilateralni skrining, koji su održani 24. i 25. IX 2012. godine u Briselu.

NAUKA I ISTRAŽIVANJE

Oblast nauke i istraživanja tretira se s posebnom pažnjom u Evropskoj uniji imajući u vidu da je stabilan naučni sistem neophodan za ostvarivanje cilja „društva zasnovanog na znanju“. Stoga, nauka i istraživanje predstavljaju značajne činioce za uspješan prenos znanja iz svjetskog fonda znanja za potrebe ekonomskog razvoja i konkurentnosti. Predmet 25. poglavlja se odnosi na usklađenost naučne politike i legislative u oblasti nauke i istraživanja u Crnoj Gori s Ugovorom o funkcionisanju Evropske unije i usvojenim ciljevima, smjernicama i prioritetima EU u ovoj oblasti. Sistem naučnoistraživačke djelatnosti u Crnoj Gori i njegovu usklađenost sa pravnom tekovinom EU, predstavljamo u okviru sljedećih oblasti:

1. ISTRAŽIVAČKA POLITIKA – INSTITUCIONALNI OKVIR

U oblasti nauke i istraživanja, Crna Gora je uskladila svoj pravni sistem s Ugovorom o funkcionisanju Evropske unije, prihvatila je učešće u Okvirnom programu 7 za istraživanje Evropske unije i izražava namjeru da učestvuje u novom okvirnom programu HORIZONT 2020. kao i da doprinese aktivnostima Evropske unije koje su utvrđene Ugovorom o funkcionisanju EU. Istraživačka politika u Crnoj Gori se realizuje kroz nacionalne programe od opšteg interesa i međunarodne programe i projekte. Institucionalni okvir i naučnoistraživačka zajednica omogućavaju realizaciju ove politike.

Institucionalni okvir čine: Skupština, Vlada, Ministarstvo nauke, Savjet za naučno-istraživačku djelatnost i naučnoistraživačka zajednica (naučnoistraživačke usta-

nove i istraživači). Centralnu ulogu u institucionalnom okviru ima Ministarstvo nauke s obzirom da sprovodi Strategiju naučnoistraživačke djelatnosti i politiku koja se odnosi na istraživanje i inovacije; da je odgovorno za sprovođenje i finansiranje istraživačke djelatnosti u zemlji kroz nacionalne i međunarodne programe od opšteg interesa; da pregovara i sprovodi bilateralne i regionalne sporazume o naučnoj i tehnološkoj saradnji; da zaključuje memorandume, protokole i programe saradnje s ministarstvima i međunarodnim organizacijama. Naučnoistraživačka politika u Crnoj Gori utvrđena je Zakonom o naučnoistraživačkoj djelatnosti (Službeni list Crne Gore, broj 80/10). U članu 122 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske zajednice i njenih država članica i Republike Crne Gore (SSP) utvrđena je saradnja u oblasti istraživanja i tehnološkog razvoja kojom su posebno obuhvaćene prioritetne oblasti povezane s pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti. Iz tog razloga, aktivnosti Crne Gore u oblasti istraživanja i inovacija redovno se nadgledaju i doprinose integraciji Crne Gore u Evropski istraživački prostor i Inovativnu uniju.

Strategijom naučnoistraživačke djelatnosti (2008 – 2016), koju je Vlada usvojila 2008., utvrđeni su ciljevi, institucionalni okvir, istraživački prioriteti, međunarodna saradnja, finansiranje naučnoistraživačke djelatnosti, i Akcioni plan za sprovođenje Strategije, s mjerama za svaku godinu pojedinačno. U pripremi je srednjoročna revizija Strategije naučnoistraživačke djelatnosti (2012–2016), čiji je cilj da se Strategija prilagodi novom Zakonu o naučnoistraživačkoj djelatnosti koji je usvojen krajem decembra 2010. i da se utvrde nove mjere za jačanje nacionalnih istraživačkih i inovativnih kapaciteta.

U cilju podsticanja naučne i tehnološke saradnje, Crna Gora će uložiti dodatne napore da ojača svoje institucionalne, administrativne i finansijske kapacitete u predstojećem periodu, kroz povećanje nacionalnog budžeta za nauku, korištenje inostranih programa EU i, prvenstveno, kroz Instrument pretprijetne pomoći (IPA) i saradnju s državama članicama Evropske unije i međunarodnim partnerima, posebno kroz Okvirni program 7 i naredni program HORIZONT 2020.

2. NACIONALNI ISTRAŽIVAČKI PROGRAMI

Nacionalni programi se realizuju kroz programe od opšteg interesa. Najznačajniji među njima je program koji se odnosi na finansiranje nacionalnih

naučnoistraživačkih projekata i koji se realizuje na osnovu javnog konkursa. Ovaj program se odnosi na finansiranje: projekata u deset prioriteta istraživačkih oblasti, koji su u potpunosti usklađeni s prioritetima utvrđenim u okviru Okvirnog programa 7; zapošljavanje mladih istraživača (studenata na doktorskim studijama) u naučnoistraživačkim ustanovama u okviru projekata na period od tri godine; i nabavke opreme putem realizacije projekata. Godišnjim konkursom finansiraju se i drugi instrumenti za podsticanje naučnoistraživačke djelatnosti, kao što su: učešće u Okvirnom programu 7 i programima COST i EUREKA; promocija nauke i istraživanja u obrazovanju i društvu; saradnja s naučnom dijasporom; doktorske i magistarske studije; studijski boravci po osnovu naučnog usavršavanja u inostranstvu; organizovanje naučnih kongresa u Crnoj Gori; učešće na naučnim kongresima u zemlji i inostranstvu; pretplate na baze naučnoistraživačkih radova; objavljivanje radova u referentnim naučnim časopisima; stimulisanje autora patenata i inovativnih rješenja; i objavljivanje naučnih časopisa.

3. ISTRAŽIVANJE I MEĐUNARODNA SARADNJA

A) – UČEŠĆE U SEDMOM OKVIRNOM PROGRAMU ZA ISTRAŽIVANJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ I OGLEDNE AKTIVNOSTI (2007 – 2013)

Crna Gora je učestvovala u okvirnim programima Evropske zajednice (Okvirni program 5, Okvirni program 6 i prve godine Okvirnog programa 7) sa statusom treće zemlje. Od 1. januara 2008. Crna Gora učestvuje kao pridružena zemlja u Okvirnom programu Evropske unije za istraživanje, tehnološki razvoj i ogledne aktivnosti.

Formirana je mreža Nacionalnih kontakt osoba i Crna Gora je imenovala posmatrača u većini upravnih odbora Okvirnog programa 7. Pojačani su administrativni kapaciteti Ministarstva nauke kako bi se obezbijedila bolja podrška u širenju informacija, pomoć u pronalaženju odgovarajućih partnera i projekata i pomoć u pripremi predloga projekata i promociji saradnje na istraživanjima s drugim partnerima i zainteresovanim stranama.

- NUKLEARNA ISTRAŽIVANJA I SARADNJA SA IAEA

Crna Gora do sada nije učestvovala u Okvirnom programu 7 EURATOM. U predstojećem periodu, održaće se konsultacije s naučnoistraživačkom

zajednicom kako bi se identifikovali prioriteti i buduće aktivnosti za koje bi Crna Gora bila eventualno zainteresovana, imajući u vidu da Crna Gora nije nuklearna zemlja. Crna Gora je članica Međunarodne agencije za atomsku energiju.

B) NOVI OKVIRNI PROGRAM HORIZONT 2020.

Crna Gora priprema nove smjernice koje se odnose na nauku i istraživanje, kako bi obezbijedila efikasno učešće, kao pridružena zemlja, i u sljedećem Okvirnom programu HORIZONT 2020.

C) DRUGI PROGRAMI

Crna Gora je razvila bilateralnu i multilateralnu saradnju u oblastima nauke i tehnologije (COST, EUREKA, program NATO Nauka za mir i bezbjednost, IAEA). Osam istraživačkih timova iz Crne Gore uključeno je u tekuće akcije programa COST. Zahtjev za pristupanje Crne Gore programu COST je podnjet 24. jula 2012. Crna Gora je članica programa EUREKA od 22. juna 2012. kad je potpisan Memorandum, i učestvuje u 2 projekta. Crna Gora je partnerska zemlja u programu NATO Nauka za mir i bezbjednost od 2006. i učestvuje u 3 projekta.

4. PODRŠKA INOVACIJAMA U CRNOJ GORI

Doprinos Inovativnoj uniji: Stvaranje neophodnih okvirnih uslova

Crna Gora je nedavno usmjerila svoje napore na stimulisanje inovacija. Osnovne strategije kojima se definišu potrebe i ciljevi u oblasti inovacija su: Strategija naučnoistraživačke djelatnosti (2008 – 2016), Strategija razvoja malih i srednjih preduzeća (2011 – 2015), Strategija održivog ekonomskog rasta Crne Gore (2012 – 2016) i Nacionalna strategija intelektualne svojine (2012 – 2015). One su u potpunosti u skladu s pravnom tekovinom EU i imaju za cilj doprinos Inovativnoj uniji.

Strategije se posebno fokusiraju na: stimulisanje tehnološkog razvoja i inovacija; podizanje svijesti o značaju primjene i razvoja novih tehnologija za postizanje veće tržišne efikasnosti; jačanje finansijske podrške malim i srednjim preduzećima u cilju stimulisanja inovacija i preduzetništva; rast konkurentnosti; saradnju privatnog i državnog sektora; i uključivanje malih i srednjih preduzeća u međunarodne programe naučne i tehnološke saradnje. Ministarstvo nauke podstiče i promovise povećanje inovativnosti u istraživanjima kroz pozive za

sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti, koji uključuju sufinansiranje патената, kao i pozive za sufinansiranje nacionalnih naučnoistraživačkih projekata, s posebnim naglaskom na primijenjena i razvojna istraživanja. U cilju podsticanja inovativnosti u privrednom sektoru, obezbijediće se podrška kroz programe za uspostavljanje prvog Centra uspješnosti, Naučno-tehnološkog parka, lokalnih i regionalnih biznis centara, inkubatora, klastera i vaučerskih šema, koji bi trebalo da unaprijede internacionalizaciju i komercijalizaciju istraživanja, ali i povećaju potražnju za konsultantskim uslugama, inovativnosti proizvoda i usluga, poslovnim procedurama, organizacijom i marketingom.

Prava intelektualne svojine i transfer tehnologija

Zakoni koji uređuju oblast intelektualne svojine u Crnoj Gori su u potpunosti usklađeni s evropskim. Strateški okvir čine: Strategija naučnoistraživačke djelatnosti, Strategija za razvoj malih i srednjih preduzeća i Nacionalna strategija intelektualne svojine.

Zavod za intelektualnu svojinu je od 2008. nadležan za ispitivanje prijave i ispunjenost uslova za priznavanje prava intelektualne svojine. Dosad je registrovano 767 патената, od čega su 27 domaći i 740 strani nosioci ovih prava. Posebna pažnja je usmjerena na komercijalizaciju rezultata istraživanja putem stimulanja autora koji su registrovali patent ili inovativno rješenje. Prioritet u sufinansiranju imaju projekti koji imaju ostvarenu saradnju akademskog i privrednog sektora.

Podizanje svijesti o značaju prava intelektualne svojine je takođe u posebnom fokusu, kao i unaprijeđenje obrazovanja o pravima intelektualne svojine na univerzitetima, posebno na tehničkim fakultetima. Crna Gora učestvuje kao posmatrač u Radnoj grupi za transfer tehnologija i spremna je da preduzme neophodne mjere i prilagodi svoju Strategiju kako bi se povećao broj патената i komercijalizacija rezultata istraživanja kroz prava intelektualne svojine.

5. UČEŠĆE CRNE GORE U EVROPSKOM ISTRAŽIVAČKOM PROSTORU (ERA) Integracija u ERA

Integracija naučnoistraživačke zajednice u Evropski istraživački prostor (ERA) i jačanje učešća Crne Gore u okvirnim istraživačkim programima Evropske unije je jedan od najznačajnijih prioriteta koji je utvrđen u Zakonu o naučnoistraživačkoj djelatnosti. Crna Gora je imenovala predstavnike u upravljačkim tijelima ERA, tako da: redovno učestvuje u Odboru za Evropski istraživački prostor, kao i u drugim tijelima koja nadgledaju različite aktivnosti Evropske unije u oblasti istraživanja i inovacija, prvenstveno u Upravljačkoj grupi za ljudske resurse i mobilnosti; Strateškom forumu za međunarodnu naučnu i tehnološku saradnju; Upravnom odboru Udruženog istraživačkog centra; Evropskom strateškom forumu za istraživačku infrastrukturu; Stalnom komitetu za poljoprivredna istraživanja, i Grupi visokih predstavnika zemalja članica Evropske unije i Okvirni program 7 pridruženih zemalja za nanonauke i nanotehnologije.

Cilj: 3% BDP

Crna Gora je svjesna značaja nauke, istraživanja i inovacija u ostvarivanju cilja „društva zasnovanog na znanju“ i povećanju ekonomske konkurentnosti na održiv način. Povećan je nivo ulaganja u istraživanje i razvoj u Crnoj Gori sa 0,13% BDP u 2010. na projektovani nivo od 0,43% BDP u 2012. Crna Gora je postavila za cilj dostizanje nivoa od 1,4% BDP ulaganja u istraživanje do 2016.

U Zakonu o naučnoistraživačkoj djelatnosti, iz decembra 2010., utvrđeni su novi instrumenti, kojima se jača naučnoistraživačka djelatnost i podstiče saradnja privatnog i državnog sektora. Kroz projekat Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost 2012 – 2017, u okviru kojeg će se uspostaviti prvi Centar uspješnosti u Crnoj Gori, uključujući i program finansiranja krupnih kolaborativnih istraživačkih grantova, usmjerenih na jačanje uspješnih istraživačkih timova, internacionalizaciju i povezivanje istraživanja i privrede, kroz tzv. naučnu komponentu projekta, opredijeljen je iznos od 7 miliona eura, koji takođe treba da doprinese povećanju ulaganja u istraživanja, a posebno ulaganja poslovnog sektora.

Donijeta je i odluka o reviziji Strategije naučnoistraživačke djelatnosti i definisanju novih ciljeva, instrumenata i mjera, koji će da doprinesu dostizanju zacrtanog cilja od 1,4% BDP, a ako se ukaže potreba i da se ista prilagodi novim

razvojnim pravcima i iskustvima, prije svega, primjenjujući otvoreni metod saradnje Evropske unije. Crna Gora je u potpunosti spremna da dalje doprinosi sveukupnom cilju Evropske unije za ulaganja od 3% BDP u istraživanja.

Izgradnja kapaciteta ljudskih resursa i mobilnost istraživača

Crna Gora je preduzela niz aktivnosti u cilju poboljšanja i povećanja mobilnosti istraživača, kao što su: dodatno finansiranje u naučnoistraživačkim projektima kojim se omogućava dolazak istraživača iz inostranstva; uspostavljanje nacionalnog portala Euraxess i podsticanje implementacije Evropske povelje za istraživače i Kodeksa ponašanja pri zapošljavanju istraživača. Sva tri univerziteta u Crnoj Gori potpisnici su Povelje i Kodeksa. Akcioni plan za mobilnost istraživača za period 2011 – 2012. je rezultirao povećanjem broja istraživača s 800 u 2010. na 1.191 u 2012. Sljedeći Akcioni plan za povećanje broja istraživača za period 2012 – 2013. usvojen je u martu 2012., u cilju jačanja saradnje akademskog i privrednog sektora. Crna Gora je u potpunosti spremna da pruži dalji doprinos ciljevima uspješnosti u oblasti ljudskih resursa Inovativne unije, koji se odnosi na povećanje broja istraživača i kvalitet njenih naučnika.

Istraživačka infrastruktura

Nacionalna istraživačka infrastruktura je prepoznata u sljedećim ključnim oblastima za Crnu Goru: informaciono komunikacione tehnologije, seizmologija i biologija mora. Vodeće ustanove u ovim oblastima su aktivni članovi međunarodnih organizacija i partneri u većim projektima Evropske unije i međunarodnim projektima, u kojima je istraživačka infrastruktura dostupna i mogu je koristiti svi partneri na projektima. Dio istraživačke infrastrukture koriste mala i srednja preduzeća kao podršku praktičnoj primjeni inovacija u privredi. Crna Gora je spremna da izradi plan za istraživačku infrastrukturu u skladu sa standardima ESFRI-ja.

6. ETIKA

Etiku u nauci reguliše Ustav Crne Gore i Zakon o naučnoistraživačkoj djelatnosti. Naučnoistraživačka djelatnost u Crnoj Gori je zasnovana na načelu slobode i autonomije naučnog rada, koji se obavlja uz poštovanje etičkih standarda i principa naučne istine i kritike, kao i principa etike i odgovornosti lica koja se bave naučnoistraživačkim radom za rezultate svog rada. Pored navedenih propisa, univerziteta u Crnoj Gori su, u svojim statutima, utvrdili obavezu usvajanja

Kodeksa akademske etike. Za kršenje Kodeksa naučnik odgovara pred Sudom časti. Sistem etičke revizije u oblasti nauke u Crnoj Gori je decentralizovan. Naime, naučna vijeća fakulteta i instituta razmatraju sve predloge projekata, prije podnošenja prijave za sufinansiranje projekata, uz poseban osvrt na poštovanje etičkih pravila. Kada se radi o projektima iz oblasti medicinskih nauka, zahtijeva se dvostruka provjera poštovanja etičkih pravila, koju ne vrši samo naučno vijeće, nego i Etički komitet za medicinska istraživanja. Prihvaćena je inicijativa i pokrenuta procedura za formiranje etičkih odbora na svim univerzitetima u Crnoj Gori.

7. AKTIVNOSTI U NAUCI I DRUŠTVU

Crna Gora posvećuje posebnu pažnju sistematskoj i kontinuiranoj promociji nauke i povećala je ulaganja u toj oblasti. Aktivnosti su uglavnom usmjerene na promociju naučnoistraživačkog rada, vidljivost nauke u društvu, i značaj povezivanja crnogorskih naučnoistraživačkih ustanova s drugim nacionalnim i evropskim agencijama za promociju nauke i istraživanja. Crna Gora posebno tretira pitanje rodne ravnopravnosti u nauci. Broj naučnika i naučnica u Crnoj Gori približno je jednak (rodni paritet), kao i procenat učešća rodova u različitim oblastima naučnoistraživačke djelatnosti.

8. ISTRAŽIVAČKI FOND ZA UGALJ I ČELIK

U Crnoj Gori postoji proizvodnja uglja i čelika. Ugalj predstavlja najznačajniji neobnovljivi izvor energije Crne Gore, dok proizvodnja čelika predstavlja značajan segment privatnog industrijskog sektora. Crna Gora u ovom trenutku nema posebni istraživački fond za ugalj i čelik, ali se na nivou fakulteta realizuju istraživanja u ovoj oblasti. Crna Gora je spremna da učestvuje u Istraživačkom fondu za ugalj i čelik, nakon pristupanja. U tom smislu, spremna je da obezbijedi eksperte za ocjenu prijave projekata po pozivima koje objavi Istraživački fond za ugalj i čelik, u godinama prije nego što postane član Fonda.

9. BIOEKONOMSKA, BIOTEHNOLOŠKA I ISTRAŽIVANJA U POLJOPRIVREDI

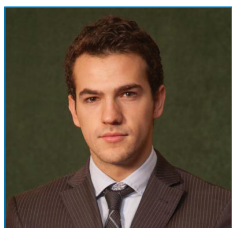
Istraživanja u biotehnologiji i poljoprivredi predstavljaju jedan od najznačajnijih nacionalnih istraživačkih prioriteta. Zakonodavni i strateški okvir regulisan je u sljedećim dokumentima: Zakonu o naučnoistraživačkoj djelatnosti, Zakonu o poljoprivredi i ruralnom razvoju, Strategiji naučnoistraživačke

djelatnosti, Strategiji razvoja proizvodnje hrane i ruralnih područja (2007 – 2013), Nacionalnom programu očuvanja i održivog korištenja poljoprivrednih genetičkih resursa, sa pratećim Akcionim planom (2008 – 2013), i Nacionalnoj strategiji biodiverziteta s pratećim Akcionim planom (2010 –2015). U ovim strateškim dokumentima su definisani osnovni prioriteti istraživanja, koji se uglavnom realizuju na Univerzitetu Crne Gore – Biotehničkom fakultetu i Institutu za biologiju mora, Univerzitetu Donja Gorica, i kompaniji 13. jul Plantaže. Naučnoistraživačka zajednica u ovoj oblasti raspolaže sa 61 istraživačem, od kojih 51 radi na Univerzitetu Crne Gore – Biotehničkom fakultetu. Crna Gora je povećala ulaganje u istraživanja u ovoj oblasti u projektnom ciklusu 2012 – 2015 za 26.96% u odnosu na projektni ciklus 2008 – 2010. Crna Gora učestvuje u više multilateralnih programa i projekata kao što su: Okvirni program 7, EUREKA, COST, SEE-ERA.NET.PLUS, kao i u bilateralnoj saradnji s više zemalja.

Crna Gora je usvojila različite propise koji regulišu uzgoj i proizvodnju sadnog materijala i zaštitu vrsta, u skladu sa pravilima Međunarodne unije za zaštitu novih biljnih sorti (UPOV).

Crna Gora je u završnoj fazi pristupanja UPOV-u; ima status posmatrača u Savjetu UPOV-a; članica je Međunarodne organizacije za zaštitu bilja; primila je poziv za članstvo u Evropskoj i mediteranskoj organizaciji za zaštitu bilja. Crna Gora je imenovala svog predstavnika i aktivno učestvuje u Stalnom komitetu za poljoprivredna istraživanja. Crna Gora je u potpunosti posvećena doprinosu u realizaciji bioekonomije i preuzima aktivnosti identifikovane u Planu Evropske unije.

ČLANOVI RADNE GRUPE:

Marko Mrdak
Sekretar radne grupe

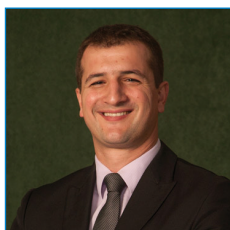
Jelena Šaranović
koordinatorka Odsjeka za nacionalne programe u Ministarstvu nauke

Mr Smilja Kažić Vujačić
koordinatorka Odsjeka za međunarodne programe i EU integracije u Ministarstvu nauke

Snežana Vukotić
samostalna savjetnica I u Odsjeku za međunarodne programe i EU integracije u Ministarstvu nauke

Saša Ivanović
samostalni savjetnik I u Odsjeku za nacionalne programe u Ministarstvu nauke

Milena Milonjić
samostalna savjetnica II u Odsjeku za međunarodne programe i EU integracije u Ministarstvu nauke

Ivana Lagator
samostalna savjetnica II u Odsjeku za međunarodne programe i EU integracije u Ministarstvu nauke

Mr Marijeta Barjaktarović Lanzardi
samostalna savjetnica III u Odsjeku za međunarodne programe i EU integracije u Ministarstvu nauke

Prof. dr sci. Bogdan Ašanin
dekan Medicinskog fakulteta

Dr Dragiša Boričić
*izvršni direktor i potpredsjednik
Unije poslodavaca Crne Gore*

Tanja Božović
*sekretarka Odbora za prosvjetu,
nauku, kulturu i sport u Skupštini
Crne Gore*

Sanja Bulatović
*saradnica u Kancelariji generalnog
sekretara Skupštine Crne Gore*

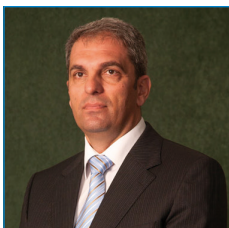
Prof. dr. Kemal Delijić
*dekan Metalurško-tehnološkog
fakulteta*

Dušica Ivetić
*koordinatorka Centra 42° Fakulteta
likovnih umjetnosti*

Mr. Predrag Janković
*prodekan za nastavu Muzičke
akademije*

Prof. dr. Miomir Jovanović
prodekan Biotehničkog fakulteta

Prof. dr. Vesna Karadžić
prodekanica Ekonomskog fakulteta

Dr. Jadranka Kaluderović
*programska direktorka na Institutu
za strateške studije i projekcije*

Dr Zoran Kljajić
*naučni savjetnik u Institutu za
biologiju mora*

Dr Vesna Maraš
*direktorica Sektora razvoja u
„13 Jul-Plantaze“*

Prof. dr Jovan Mirković
član Nevladine organizacije Prona

Mr Darko Petrušić
pomoćnik ministra nauke

Doc. dr Irena Orović
*docent na Elektrotehničkom
fakultetu*

Mladen Perazić
*rukovodilac Sektora za obuku i
ljudske resurse u Privrednoj komori
Crne Gore*

Prof. dr Predrag Stanišić
*dekan Prirodno - matematičkog
fakulteta*

Doc. dr Snežana Šćepanović
docent Univerziteta Mediteran

Prof. dr. sci. Slavica Vujisić
*direktorica Centra za nauku Kliničkog
centra Crne Gore*

Prof. dr Milan Vukčević
*predstavnik Sindikata Univerziteta
Crne Gore*

Doc. dr Jelena Žugić
*članica NVO
Centar za građansko obrazovanje*

Dr Božidar Popović
*pomoćnik direktora za IT i socijalnu
statistiku u MONSTATu*

HRONOLOGIJA RADA U RADNOJ GRUPI

- Vlada je 29. XII 2011. imenovala ambasadora Aleksandra Andriju Pejovića za glavnog pregovarača za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji.
- Vlada je 2. II 2012. donijela Odluku o uspostavljanju struktura za pregovore CG i EU.
- Vlada je 23. IX 2012. imenovala prof. dr Anđelka Lojpura za člana pregovaračke grupe za 25. poglavlje.
- Vlada je 26. VII 2012, donijela Odluku o obrazovanju Radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na 25. pregovaračko poglavlje – Nauka i istraživanje.
- Vlada je za šefa radne grupe imenovala Smiljanu Prelević, sekretarku Ministarstva nauke, a za sekretara radne grupe Marka Mrdaka, atašea u Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija. Radna grupa ima 31 člana, među kojima su i 3 predstavnika NVO.
- 30. i 31. VII 2012. su održani neformalni sastanci radne grupe s predstavnicima Generalne direkcije za istraživanje i inovacije Evropske komisije, Tanjom Fridrihs i Džonom Klakstonom.
- Radna grupa je zatim podijeljena na pet podgrupa radi lakšeg obrađivanja pravne tekovine i pripreme za ekspanatorni i bilateralni skrining.
- Od 3. IX do 7. IX 2012. korištena je TAJEKS ekspertska podrška Emanuela Sangvinetija, prilikom izrade završnih verzija prezentacija za bilateralni skrining.
- Sastanci ekspanatornog i bilateralnog skrininga su održani 24. i 25. IX 2012. Na ovim sastancima je predstavljena pravna tekovina EU u ovoj oblasti, kao i nivo usklađenosti nacionalnog zakonodavstva s evropskim propisima. Na sastancima je učestvovalo 14 članova RG.

- 16. X 2012. Evropska komisija je dostavila Izvještaj o skriningu, kojim izražava spremnost Crne Gore za otvaranje pregovora u oblasti Nauke i istraživanja. Pozitivnim ishodom Izvještaja, ostvaruje se osnov za izradu Pregovaračke pozicije.
- Vlada Crne Gore je 15. XI 2012. usvojila Pregovaračku poziciju Crne Gore za Međuvladinu konferenciju o pristupanju Crne Gore EU za 25. poglavlje, u kojoj je prihvatila pravnu tekovinu EU u oblasti Nauke i istraživanja. Pregovaračkom pozicijom, Crna Gora ne traži trajna izuzeća niti prelazne periode za sprovođenje pravne tekovine Evropske unije u ovom poglavlju.
- Crna Gora je 19. XI 2012. podnijela Pregovaračku poziciju za Međuvladinu konferenciju koja će biti dalja osnova za pregovore. Ovom prilikom je zaključeno da Crnoj Gori nijesu neophodna početna mjerila za otvaranje poglavlja.
- 18. XII 2012. u Briselu je održana Međuvladina konferencija o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji na kojoj je otvoreno 25. pregovaračko poglavlje Nauka i istraživanje. Ispunjavanjem završnih mjerila, istog dana je privremeno zatvoreno ovo poglavlje.
- Otvaranje i privremeno zatvaranje 25. poglavlja dva i po mjeseca nakon održanog skrininga, predstavlja nesumnjiv uspjeh Crne Gore.

Kontakti:

Kancelarija glavnog pregovarača

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija

Ul. Stanka Dragojevića 2

Podgorica

tel: + 382 20 22 55 68

Fax: + 382 20 22 55 91

Sekretarijat pregovaračke grupe:

tel: + 382 20 241 709

